

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету історії та міжнародних відносин

Віталій АНДРЕЙКО

« 30 » 06 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Галузь знань: 01 Освіта /Педагогіка
Спеціальність: 014 Середня освіта
Предметна спеціальність: 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Освітня програма: Історія
Статус дисципліни обов'язкова
Мова навчання українська

Ужгород – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія» для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта /Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія)

Укладач: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії факультету суспільних наук *Шніцер Марія Михайлівна*

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Протокол № 12 від 25 червня 2025 року

Завідувач кафедри

Василь ЛЕВКУЛИЧ

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 10 від 30 червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії

Олена ПОПАДИЧ

©Шніцер М.М., 2025

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	2-й	2-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2,5 год	2-й	2-й
аудиторних – 44 год самостійної роботи студента – 46 год	Лекції:	
	24 год.	4 год.
	Практичні (семінарські):	
	20 год.	8 год.
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:-	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усний	Самостійна робота:	
	46 год.	78 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є формування у студентів цілісного уявлення про специфіку філософського знання, розуміння багатоваріантності шляхів культурного і цивілізаційного поступу людства та власне ставлення до них, особливості вирішення світоглядних запитів ХХІ століття, розкриття творчої ролі філософії в сучасній культурі.

Предметом вивчення дисципліни є філософія як феномен культури, світовий історико-філософський процес, включаючи дослідження граничних засад людської життєдіяльності.

Навчальна дисципліна «Філософія» є важливою для здобувачів спеціальності 014 «Середня освіта», предметної спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)», оскільки виконує світоглядну, методологічну та ціннісно-виховну функції, без яких неможлива повноцінна професійна підготовка майбутнього вчителя.

По-перше, філософія формує цілісний світогляд і критичне мислення, що є необхідними для осмислення історичних процесів і суспільних явищ. Знання філософських концепцій дозволяє майбутнім учителям глибше розуміти причини та наслідки історичних подій, різні моделі суспільного розвитку, ідеї свободи, відповідальності, справедливості, влади та демократії, які є ключовими у викладанні історії та громадянської освіти.

По-друге, філософія є методологічною основою історичного пізнання. Вона знайомить здобувачів з основними підходами до інтерпретації історії, проблемами істини, об'єктивності, ролі особистості в історії, співвідношення фактів і ціннісних оцінок. Це сприяє формуванню здатності аналізувати історичні джерела, уникати спрощень та ідеологічних маніпуляцій, що особливо важливо в умовах сучасних інформаційних викликів.

По-третє, філософія сприяє становленню громадянської та професійної відповідальності майбутнього педагога. Осмислення етичних і соціально-філософських проблем допомагає формувати гуманістичні цінності, повагу до прав людини, плюралізму думок, культурного різноманіття. Це є основою для виховання учнів як свідомих громадян демократичного суспільства.

По-четверте, вивчення філософії розвиває навички аргументованого діалогу, рефлексії та самовизначення, що є необхідними для педагогічної діяльності. Майбутній учитель історії та громадянської освіти повинен не лише передавати знання, а й сприяти формуванню в

учнів здатності мислити самостійно, критично оцінювати суспільні процеси та відповідально діяти в соціальному просторі.

Отже, навчальна дисципліна «Філософія» є невід'ємною складовою підготовки здобувачів спеціальності 014 «Середня освіта», предметної спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)», оскільки забезпечує теоретичне підґрунтя, ціннісні орієнтири та інтелектуальні інструменти, необхідні для якісного викладання історії та громадянської освіти й виконання виховної місії сучасного вчителя.

Відповідно до освітньої програми «Історія», вивчення дисципліни «Філософія» (ОК 17) сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Інтегральної компетентності (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК – 01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК – 02 Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК – 10 Здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності (ФК):

ФК – 01 Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

Предметні компетентності (ПК):

ПК – 04 Здатність інтегрувати набуті знання соціальних та гуманітарних наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Філософія» (ОК-17) є опанування наступних навчальних дисциплін (ОК) освітньої програми «Історія»

ОК 06. Початки людського суспільства та розвиток давньосхідних цивілізацій

ОК 12. Історія та культура Античної цивілізації

ОК 16. Історія та культура середньовічної Європи

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Історія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Генерує обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.	ПРН 8
Демонструє володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.	ПРН 10
Демонструє інтегроване мислення, пояснює цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки.	ПРН 15
Володіє здатністю до розкриття інтелектуального і творчого потенціалу здобувачів загальної середньої освіти засобами вивчення відповідної предметної спеціальності.	ПРН 19

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами вищої освіти після опанування навчальної дисципліни «Філософія»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Уміти використовувати сучасні знання з філософії з метою застосування у професійній діяльності. Планувати і здійснювати освітній процес з урахуванням новітніх освітніх технологій та методів філософії, демонструвати навички оцінювання індивідуальних особливостей здобувачів освіти.	ПРН-08
Володіти прийомами самоосвіти, посилити інтерес до самовдосконалення умінню аналізувати, узагальнювати, систематизувати знання, використовувати сучасні технології пошуку наукової інформації. Використовувати набуті знання у майбутньому для застосування їх у професійній діяльності.	ПРН-10
Орієнтуватись у складних розмаїтих проявах існування світу та суспільного життя, формувати навички системного мислення, що дозволяє застосовувати набуті знання та демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки	ПРН-15
Сприяти формуванню культури людського мислення, уміння вести дискусію, вироблення критичної неупередженої позиції у міжіндивідуальних діалогах, що дозволяє володіти здатністю до розкриття інтелектуального і творчого потенціалу здобувачів загальної середньої освіти засобами вивчення відповідної предметної галузі та курсів за вибором	ПРН-19

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- залік;
- стандартизовані тести;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

У процесі викладання навчальної дисципліни «Філософія» передбачене застосування як академічних, традиційних, так і проблемно-орієнтованих, інноваційних інтерактивних навчальних технологій. У процесі виконання студентом самостійної роботи перевага надається ініціативному самонавчанню, що дозволяє студенту в межах загальних тем обирати і досліджувати проблемні питання за інтересами.

При викладанні дисципліни «Філософія» застосовуються як традиційні, так і інноваційні та інтерактивні форми занять: проблемна лекція, лекція-конференція, семінар-дискусія, семінар-конференція. Метою таких форм навчання є формування та удосконалення: навиків творчого осмислення інформації та креативних підходів до її презентації; вміння правильно висловлюватися й аргументувати власну думку; здатності до конструктивного діалогу; критичного мислення, особистісних характеристик (толерантність, комунікабельність, повага до альтернативної думки) тощо.

Перевірка рівня навчальних досягнень студентів з дисципліни «Філософія» здійснюється на основі результатів **поточного, модульного та підсумкового (залік) контролів.**

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

За умов кредитної технології навчання контроль успішності студентів поділяється на:

- **поточний контроль**, який здійснюється викладачем безпосередньо в ході вивчення дисципліни на практичних заняттях (усний, письмовий, комбінований, тестовий, практичний, презентація).

Оцінюються:

- усні відповіді на семінарських заняттях;

- активність у дискусіях, вміння аргументувати власну позицію;
- виконання практичних завдань;
- підготовка усних доповідей;
- підготовка презентації та її захист.

Максимальна оцінка поточного контролю становить 50 балів.

- **модульний контроль успішності**, який здійснюється з метою оцінки рівня засвоєння студентом програми навчальної дисципліни (письмово).
- **підсумковий семестровий контроль**: 100 % семестрової оцінки. За умови успішного виконання у визначені терміни усіх форм роботи протягом вивчення дисципліни студент складає залік шляхом накопичення балів (автоматично).

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	Модульна контрольна робота	Сума
2	5	5	5	5	5	5	5	5	5	3	50	100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	10	30
Самостійна робота	1	20
Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100

Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів. Бали, отримані студентом, конвертуються в підсумкову оцінку з дисципліни у відповідності до шкали оцінювання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	--	---

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

«відмінно»	студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
«добре»	студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного
«задовільно»	студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю
«незадовільно»	студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Вступ

Філософія як особлива форма духовної культури та раціонального осмислення світу. Місце філософії в системі гуманітарних наук і освіти.

Роль філософії у становленні громадянської свідомості та демократичних цінностей. Значення філософії для розуміння історичного процесу й суспільного розвитку. Філософія як методологічна основа історії та громадянської освіти. Актуальність філософського знання в сучасному світі та в професійній діяльності вчителя історії й громадянської освіти.

Тема 2. Філософія, її коло проблем, предмет та функції

Філософія та світогляд. Світогляд і світовідчуття, світосприйняття і світорозуміння. Життєво-буденний та теоретичний світогляд. Історичні типи світогляду: міф, релігія, науковий світогляд, філософський світогляд. Специфіка філософського світогляду, його причини виникнення. Місце філософії в системі культури. Філософія і наука. Основні теми філософських роздумів: світ і людина, сутність і зміст людського існування.

Предмет філософії. Концепції походження філософії. Філософія як дослідження світоглядних проблем засобами раціонального мислення. Основне коло філософських питань. Основне питання філософії. Головні напрями у філософії. Проблема методу в філософії як теоретичне узагальнення прийомів і засобів пізнання та його історичного досвіду. Діалектика і метафізика.

Функції філософії. Світоглядна, гносеологічна, методологічна, аксіологічна, евристична та ін. функції філософії. Соціальна спрямованість філософського знання. Сутність загальнолюдських цінностей у філософії. Людина як найвища цінність. Місце й роль філософії у сучасному суспільному житті.

Тема 3. Історія філософії

Зародження філософської думки. Економічні, соціальні, культурні передумови появи філософії у країнах Стародавнього світу.

Філософія Стародавньої Індії. Стародавня Китайська філософія. Зародження філософії у Стародавньому Китаї. Особливості філософії Стародавнього Китаю. Основні філософські школи Стародавнього Китаю: конфуціанство, даосизм, моїзм, легізм та ін.

Антична філософія. Своєрідність філософії Стародавньої Греції: досократичного, класичного, елліністичного періодів античності. Натурфілософія Стародавньої Греції. Платонізм та неоплатонізм. Становлення античної діалектики. Аристотель як систематизатор античної філософії. Елліністично-римська філософія.

Особливості філософії Середньовіччя. Розвиток християнства у Західній Європі. Апологетика, патристика, схоластика.

Особливості розвитку філософії Нового часу. Наукові відкриття (Микола Коперник, Галілео Галілей, Ісаак Ньютон) та зміна суспільно-економічних відносин. Проблеми онтології та гносеології у філософії видатних мислителів Нового часу.

Місце і роль німецької класичної філософії в розвитку світової філософської думки. Загальні риси німецької класичної філософії та основні проблеми: науковість філософії, онтологія, гносеологія філософської антропології, філософія історії, філософія права і т. д.

Особливості сучасної філософської думки. Позитивізм: його сутність та еволюція. Екзистенціально-антропологічна філософія. Релігійна філософія.

Тема 4. Філософська думка України

Зародження та особливості української філософської думки. Становлення й розвиток світогляду давніх слов'ян: давньо-слов'янська міфологія, запровадження християнства та філософська думка Київської Русі.

Розвиток філософії в духовній культурі України XIV–XVII ст.. Агіографія. Гуманістичні ідеї (Юрій Дрогобич, Павло Русин із Кросна, Лукаш із Нового міста. Станіслав Оріховський). Реформаційні ідеї в Україні. Українські полемісти (Мелетій Смотрицький, Іван Вишенський). Острозький культурно-освітній центр (Герасим Смотрицький та ін.). Братські школи. Філософія Києво-Могилянської академії (Петро Могила, Теофан Прокопович, Інокентій Гізель та ін.).

Філософія Григорія Сковороди. «Філософія серця». Теорія «Сродності праці».

Українська філософія XIX– початку XX ст.. Поширення ідей західноєвропейської (німецької) філософії (Йоган Шад, Петро Лодій, Орест Новицький, Сильвестр Гогоцький та ін.). «Філософія серця» Памфіла Юркевича. Український романтизм (Михайло Максимович, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш та ін.). Філософські ідеї Тараса Шевченка. Соціально-філософські погляди Лесі Українки, Михайла Драгоманова, Івана Франка.

Новітня українська філософія. Філософія періоду відродження українського духовного життя (Володимир Винниченко, Михайло Грушевський, Василь Зеньківський та ін.) Філософія національної самобутності (Дмитро Донцов, В'ячеслав Липинський). Філософська спадщина Володимира Вернадського та Дмитра Чижевського. Шістдесятники (Павло Копнін, Володимир Шинкарук та ін.). Розробка філософських проблем у сучасній Україні. Філософські ідеї представників Закарпаття.

Тема 5. Філософський зміст проблеми буття

Філософський зміст категорії «буття». Співвідношення категорій «буття», «субстанція», «матерія». Характеристика буття як філософської категорії. Поняття буття, його історичний генезис. Основні форми буття. Буття речей, процесів і станів природи. Буття людини як фундаментальна проблема філософії. Суспільне та індивідуальне буття. Проблема єдності світу.

Філософський зміст категорії «матерія». Формування і розвиток науково-філософського поняття матерії. Філософське визначення категорії «матерія». Сучасна наука про складну систему організації матерії та її властивості.

Спосіб та форми існування матерії. Рух як спосіб існування матерії. Саморух – вияв внутрішньої активності матерії. Види руху. Простір і час як форми існування матерії.

Властивості простору і часу. Сучасні природничо-наукові теорії простору і часу та їх філософське значення.

Тема 6. Свідомість: її походження і сутність

Проблема свідомості в історії філософії. Матеріалізм, ідеалізм та дуалізм щодо розуміння природи свідомості.

Виникнення і генезис свідомості. Сучасні наукові уявлення на виникнення і розвиток свідомості. Генезис форм відображення на неорганічному, органічному та соціальному рівні розвитку матерії. Характер відображення. Передумови виникнення свідомості. Свідомість і мислення. Мислення і мова.

Сутність та структура свідомості. Рівнева структура свідомості: несвідоме, підсвідоме, усвідомлення, надсвідоме, самосвідомість. Структура свідомості за компонентним складом: знання, пам'ять, норми, цінності, самосвідомість, воля, емоції і почуття. Структура свідомості за суб'єктивним складом: індивідуальна, групова, етнічна, класова, масова, суспільна, загальнолюдська.

Творча активність свідомості та її основні функції. Творчий характер свідомості. Пізнавальна, акумулятивна, аксіологічна, творча, комунікативна та ін. Функції свідомості.

Тема 7. Діалектика та її альтернативи

Історичні форми і особливості діалектики. Зародження діалектики. Історичні форми діалектики: антична діалектика, діалектика середньовіччя, діалектика Нового часу, діалектика класичної німецької філософії, марксистська діалектика, сучасні західноєвропейські ірраціоналістичні концепції діалектики. Альтернативи діалектики.

Поняття діалектики, її основні принципи. Діалектика як один із методів філософії. Принципи розвитку і зв'язку, принцип конкретно-історичного підходу у вивченні явищ, принцип виявлення основної ланки у ланцюгу історичних подій, принцип єдності історичного і логічного, абстрактного і конкретного та ін.

Категорії діалектики. З історії вчення про категорії. Про співвідношення філософських категорій і понять спеціальних наук. Основні категорії діалектики: одиничне, особливе, загальне; зміст і форма; причина і наслідок; необхідність і випадковість; можливість і дійсність; система, елемент, структура.

Закони діалектики. Гносеологічна природа закону. Закон єдності і боротьби протилежностей. Закон взаємопереходу кількісних і якісних змін. Закон заперечення заперечення.

Тема 8. Пізнання як предмет філософського аналізу

Гносеологічна проблема в історії філософської думки. Пізнаваність світу і його законів в історії філософії. Агностицизм.

Поняття пізнання і його змістовні складові. Основні принципи теорії пізнання. Рівні та форми пізнання. Види пізнання. Процес пізнання та його елементи: суб'єкт пізнання, об'єкт пізнання, посередники пізнання (засоби пізнання як матеріального так і ідеального характеру).

Практика як специфічно людський спосіб освоєння світу. Поняття практики. Види практичної діяльності. Функції практики.

Проблеми істини у філософії. Об'єктивність істини. Абсолютна та відносна істина. Конкретність істини. Форми істини (буденна, наукова, моральна та ін.) Сучасні концепції істини (релятивізм і догматизм). Критерії істини.

Тема 9. Суспільство як предмет філософського аналізу

Поняття суспільства. Основні підходи до розуміння суспільства: натуралістичні, соціальний дарвінізм, органічна школа, расово-антропологічні школи, ідеалістичні концепції, історико-матеріалістичні. Суспільні відносини. Сфери суспільного життя.

Суспільство і природа. Природа як об'єкт філософського аналізу. Географічне середовище та його роль у житті суспільства. Екологічні проблеми, засоби їх розв'язання. Народонаселення – передумова та суб'єкт історичного процесу.

Людина як предмет філософського аналізу. Проблема людини в філософії. Діяльність як основа людського буття. Структура людської діяльності. Антропосоціогенез. Єдність природного і соціального в людині. Проблема смерті та безсмертя людини у філософському світогляді. Сенс життя людини. Людина, індивід, індивідуальність, особистість.

Тема 10. Роль науки в інформаційному суспільстві

Сучасний зміст та історичний розвиток поняття інформаційного суспільства. Людина і наука в інформаційному суспільстві: екологічні, демографічні, економічні, організаційні, світоглядні, морально-ціннісні та інші перспективи й наслідки комп'ютеризації (Белл, Тоффлер, Масуда, Мак-Люен та ін.). Генеза Homo intelligentens (Й.Масуда). Специфіка процесів інформатизації сучасного українського суспільства та його наукової сфери.

Інформаційна складова сучасної науки. Процеси створення, накопичення, всебічної оцінки, розповсюдження, сприйняття і використання інформації: науково-методологічні, економічні, соціально-політичні, екологічні, світоглядно-ціннісні, етнокультурні, моральні виміри та перешкоди. Перспективи оптимізації інформаційного обміну між різними галузями науки. Інформаційна складова загальної, виробничої, творчої культури та професійної майстерності сучасного вченого, підприємця, висококваліфікованого спеціаліста виробництва.

Тема 11. Перспективи цивілізації на тлі сучасних викликів

Сутність цивілізації та цивілізаційного розвитку. Типи цивілізацій та критерії їх поділу.

Комп'ютеризація сучасного суспільства та науки, її перспективи. Суспільний прогрес і глобальні проблеми сучасності. Концепція суспільного прогресу та його критерії. Сутність і перспективи науково-технічного прогресу. Глобальні проблеми сучасності. Вирішення екологічних проблем сучасної цивілізації. Історико-філософські та екзистенційні причини російсько-української війни.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Вступ.	4	2				2
Тема 2. Філософія, її коло проблем, предмет та функції	9	2	2			5
Тема 3. Історія філософії	13	4	4			5
Тема 4. Філософська думка України	10	2	4			4
Тема 5. Філософський зміст проблеми буття	8	2	2			4
Тема 6. Свідомість: її походження і сутність	9	2	2			5
Тема 7. Діалектика та її альтернативи	9	2	2			5
Тема 8. Пізнання як предмет філософського аналізу	8	2	2			4
Тема 9. Суспільство як предмет філософського аналізу	8	2	2			4
Тема 10. Роль науки в інформаційному суспільстві	6	2				4
Тема 11. Перспективи цивілізації на тлі сучасних викликів	6	2				4
Разом	90	24	20			46

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						

Тема 1. Вступ.	2				2
Тема 2. Філософія, її коло проблем, предмет та функції	9	1			8
Тема 3. Історія філософії	10	2	2		6
Тема 4. Філософська думка України	10		2		8
Тема 5. Філософський зміст проблеми буття	12		2		10
Тема 6. Свідомість: її походження і сутність	7	1			6
Тема 7. Діалектика та її альтернативи	10		2		8
Тема 8. Пізнання як предмет філософського аналізу	10				10
Тема 9. Суспільство як предмет філософського аналізу	8				8
Тема 10. Роль науки в інформаційному суспільстві	6				6
Тема 11. Перспективи цивілізації на тлі сучасних викликів	6				6
Разом	90	4	8		78

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Філософія, її коло проблем, предмет та функції	2	
2.	Історія філософії	4	2
3.	Філософська думка України	4	2
4.	Філософський зміст проблеми буття	2	2
5.	Свідомість: її походження і сутність	2	
6.	Діалектика та її альтернативи	2	2
7.	Пізнання як предмет філософського аналізу	2	
8.	Суспільство як предмет філософського аналізу	2	
	Разом	20	8

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Вступ.	2	2
2.	Філософія, її коло проблем, предмет та функції	5	8
3.	Історія філософії	5	6
4.	Філософська думка України	4	8
5.	Філософський зміст проблеми буття	4	10
6.	Свідомість: її походження і сутність	5	6
7.	Діалектика та її альтернативи	5	8
8.	Пізнання як предмет філософського аналізу	4	10
9.	Суспільство як предмет філософського аналізу	4	8
10.	Роль науки в інформаційному суспільстві	4	6
11.	Перспективи цивілізації на тлі сучасних викликів	4	6
	Разом	46	78

6.5 Індивідуальні завдання

У межах навчальної дисципліни «Філософія» індивідуальна робота студента є варіативною і включає наступні завдання:

1. конспект із теми за заданим планом або планом, який студент розробив самостійно;
2. ведення словника термінів;
3. конспект першоджерел;
4. підготовка усної доповіді, реферату, презентації або есе з окремої теми, питання чи вузької проблематики, яку студент узгоджує з викладачем.
5. підготовка проєктів з соціально-філософської проблематики тощо

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

ПК (IntelPentium 3,2 GHz/1GB/ 160GB/ Монітор 15" TFT), проєктор EPSON EB-S6.

Інформаційні технології та засоби онлайн навчання: прикладні програми (MSOffice 2010, MS Windows XP), система електронного навчання Moodle <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>, електронна пошта на базі глобальних інформаційно-комунікаційних порталів, внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ; електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ» <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui>, сайт УжНУ <https://www.uzhnu.edu.ua>, інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бичко І., Ярошовець В., Бугров В. Філософія. Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2023. 648 с.
2. Білодід Ю.М. Філософія. Український світоглядний акцент: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Кондор, 2006. 358 с.
3. Блецкан М.І., Логойда В.М. Філософія: онтологія, гносеологія, діалектика: Курс лекцій, Ужгород, 2002. 216 с.
4. Волинка Г.І. Філософія Стародавності і середньовіччя в освітньому контексті: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. К.: Вища школа, 2005. 544 с.
5. Ворбертон Найджел. Коротка історія філософії. Пер. Анна Марховська. К.: Наш формат, 2023. 224 с.
6. Воронкова В.Г. Філософія: Навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2004. 464 с.
7. Гусев В.І. Західна філософія Нового часу. XVII–XVIII ст.: Підручник. К.: Либідь, 2000. 368 с.
8. Гусев В.І. Історія західноєвропейської філософії XV–XVII ст. Курс лекцій: Навч. посібник. К.: Либідь, 1994. 256 с.
9. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія. Харків: Право, 2023. 424 с.
10. Історія філософії: Підручник / За ред. В.І. Ярошовця. К.: Вид. ПАРАПАН, 2002. 774 с.
11. Петрушенко В.Л. Філософія: навч. посібник. Львів: Новий світ, 2011. 648 с.
12. Сандюк Л.О. Основи філософії. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2023. 412 с.
13. Філософія: Підручник / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. К.: Академвидав, 2006. 592 с.
14. Філософія: підручник / В.С.Бліхар, М.М.Цимбалюк, Н.В.Гайворонюк, В.В.Левкулич, Б.Б.Шандра, В.Ю.Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.

15. Філософія: Світ людини. Курс лекцій: Навч. посібник / В.Г. Табачковський, М.О. Булатов, Н.В. Хамітов та ін. К.: Либідь, 2003. 432 с.
16. Філософія: Навчальний посібник для студентів гуманітарних факультетів./ кол.авторів, кер.автор.кол. А.О,Приятельчук. Київ, 2021. 560с.
17. Філософія [Електронний ресурс]: навч.посібник/ Ю.М.Вільчинський, Л.В.Северин-Мрачковська, О.Б.Гаєвська та ін. Київ:КНЕУ, 2019. 368 с.
18. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник. /за ред. акад. НАН України Л. В. Губерського. Київ: Знання, 2009. 621 с.

Допоміжна

1. Аристотель. Метафізика. Пер. О.Панича. Київ: Темпора, 2022. 848 с.
2. Г'юм Д. Трактат про людську природу. Київ, 2003. 552 с.
3. Дьюї Дж. Моральні принципи в освіті/ Пер. з англ.. Мирослава Олійник. Львів: Літопис, 2001.
4. Декарт Р. Міркування про метод,щоб правильно спрямувати свій розум і відшукати істину в науках / Пер. з фр. В.Андрушка і С.Гатальської. Київ: «Тандем», 2001.
5. Камю А. Міф про Сізіфа. Альбер Камю. Міф про Сізіфа. Бунтівна людина/ Пер. з фр. О.Жупанський. Харків:Фоліо, 2022.
6. Кант І. Критика чистого розуму. К.: Юніверс, 2000. 504 с.
7. Кант І. Критика практичного розуму./ Пер. з нім.: Ігор Бурковський. Київ: Юніверс, 2004.
8. Ніцше Ф. По той бік добра і зла. Генеалогія моралі./ Пер. з німецької Анатолій Онишко. Львів: Літопис,2002.
9. Платон. Бенкет. Видавництво Українського католицького університету, 2018.
10. Платон.Діалоги. К.: Основи, 1999. 395 с.
11. Ролз Дж. Теорія справедливості. К.: Основи, 2001.
12. Сенека Л.А. Моральні листи ло Луцілія./Переклад з латини Андрія Содомори. Львів: «Апріорі», 2019.
13. Ситник П.К., Дербак А.П. Проблеми формування національної самосвідомості в Україні. Монографія. К.:НІСД, 2004.
14. Сковорода Г.С. Наркісс. Разглагол о том: узнай себе. Повне зібрання творів: у 2-х т. К., 1973. Т.1. С.154-200.
15. Спіноза Б. Етика. Мультимедійне видавництво Стрельбицького, 2015.
16. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Переклад з англійської Олени Замойської. Харків. 2016.
17. Фромм Е. Мистецтво любові/Пер.В.І.Кучменко. Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2021.
18. Шлемкевич М. Загублена українська людина. Хроніка – 2000. 2000. №39-40. С.317-339.
19. Шніцер М. М. Метафора у філософії і філософія в метафорі. Гілея: науковий вісник. 2017. Вип. 127. С. 200-205.
20. Шніцер М. Філософська рефлексія феномену пандемії COVID-19. Науково-теоретичний альманах Грані. 2022. 25(2). С. 51-56.
21. Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під редакцією В. Л. Петрушенка. Львів: «Новий світ-2000», 2020. 492 с.
22. Філософія: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 014 Середня освіта. Частина 1 / автори-укладачі: М. П. Плахтій, Т. В. Сулятицька [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. URL : <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/6054/Filosofii-navch.-metod.-posib.-%28014-Serednia-osvita%29-Chast.-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Національна бібліотека України імені В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. М. Максимовича КНУ імені Тараса Шевченка. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
3. Інститут філософії ім Г. Сковороди НАН України. URL: <http://www.filosof.com.ua/>
4. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. URL: <http://www.nas.gov.ua/UA/Org/Pages/default.aspx?OrgID=0000290>
5. Наукова бібліотека Ужгородського національного університету. URL: <http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>
6. Електронний репозитарій Ужгородського національного університету: URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/>